

Sila a kvalita inštitúcií spoluurčuje kvalitu životného priestoru. Vo fungujúcej spoločnosti si služby inštitúcie občan ani neuvedomuje, pretože tvoria jednoliaty a funkčný celok. Ak nám teda prestane fungovať Fond na podporu umenia, treba si klásť otázku, aké má úmysly jeho zriaďovateľ. Snahy o jeho nefunkčnosť sa objavili už vlani, keď rada fondu doplnená ministerskými úradníkmi z rôznych dôvodov prestala pracovať. Klientom fondu, čiže združeniam a kultúrnym inštitúciám, sa naplnili obavy z časových posunov financovania projektov. V prípade svojvoľného rušenia zmlúv na trojročné obdobie padli servítky od úst a ústami predsedu rady došlo k spochybneniu celej reťaze právnych záväzkov štátnej inštitúcie voči umeleckým združeniam.

Nezákonný stav vytvoril niekoľko prúdov nespokojnosti. Jeden spočíva v odsune, odklade, zrušení, či obmedzení schválených projektov a vyplývajúcej deštrukcie plánovaných podujatí. Druhý sa ozýva pri nečakanom množstve práce, ktoré musia vynakladať postihnuté organizácie, aby zachránili to, čo z titulu mnohých zákonov má štát podporovať, nie likvidovať. Ten tretí je asi najväčší. Je to útok štátnych úradníkov na samotné princípy štátu, ktorý vzbudzuje vážne obavy. Nie je to prehnané konštatovanie, pretože podpora, rozvoj kultúry a umenia a sloboda médií je v každej krajine jedným z pilierov jej existencie a poslania. Likvidačné gestá bývajú jednoduché, dôsledky fatálne. Pri terajšej premene inštitúcií na prevodové páky moci presne o to ide: zamestnať široké obecnstvo nespokojným hľadaním náhradných riešení, ubrať čas a priestor tvorivým ľuďom a ich nespokojnosť medializovať ako zlú vôľu „zlých a rozmazaných umelcov“. Nepriateľ je teda na scéne, zdeformované inštitúcie môžu plniť nové úlohy v prospech tzv. nekonfliktných tém, folklór, jánošáci, Svätopluk, zídu sa aj Cyril s Metodom.

Rovnako ako verejnoprávny Fond na podporu umenia riadia ministerskí úradníci aj verejnoprávnu STVR s podobným cieľom, zbaviť médium tvorivosti a vsadiť na poslušnosť. Podobný systém delenia spoločnosti na lojálnych a tých ostatných fungoval dlhú dobu u južných susedov. Už nefunguje, zrejme príde ohlasované pátranie po zlyhaniach aj s dôsledkami.

Ako z toho von? Spontánny protest umelcov ukázal porušovateľom zákonov, kde sú hranice ich tolerancie. Ukazuje sa, že svoj čas na tvorivú prácu si budeme musieť deliť s úsilím o záchranu umeleckého priestoru. Nie je to príjemné zistenie. Vracajú sa okamihy, keď opäť treba zápasiť o právo na slobodu tvoríť a tvorbu aj slobodne šíriť. Napriek štátnej deštrukcii vlastných inštitúcií.

Je koniec apríla a v ASOS ešte nevieme, ktoré projekty budeme tohto roku realizovať, ani to, aké má FPU plány so šesťdesiatym ročníkom Romboidu. Nevieme a trápi nás to. Na rozdiel od štátnych správcov kultúrneho priestoru.

Peter Juščák
predseda ASOS

Daniel Pastirčák strávil niekoľko dní na Ukrajine ako dobrovoľník.

Domy v krajine ruských kráterov

V sobotu 19. apríla Dima zaparkuje hrdzou nahlodané kombi pred Kyjivskou vlakovou stanicou. Vyprevádzame Juraja. Kvôli pracovným povinnostiam sa vracia domov o deň skôr. Nám ostatným zostáva ešte jeden deň v Kyjive. Pred týždňom sme sa na tej istej stanici vyteperili zo spacieho vagóna.

Z ôsmich dobrovoľníkov som očividne najstarší. Presviedčal som ich a napokon ma vzali. Túžil som stretnúť ľudí, čo statočne vzdorujú agresorovi. Vyjadriť im vďaku a podporu. Prišli sme pracovať na obnove ruskými raketami rozborených domov v obci Pidhajne, neďaleko Buče. Je to už štvrtá výprava. Z ukrajinskej strany všetko zabezpečuje priateľ Dima. Nasadáme do dvoch áut. Prvé riadi Dima. Nasadám do druhého. Za volantom je Jurij, povelaním dentista. Pravidelne podniká cesty na front v Donbase. V prvých rokoch zažil vojnu ako vojak na vlastnej koži. Čelné sklo auta má prasknuté. „Kamarát mal tiež prasknuté sklo. Dal si ho vymeniť. Na ceste z opravovne mu pri nálete znova prasklo. Neoplatí sa meniť sklo, kým trvá vojna,“ vysvetľuje Jurij s úsmevom.

Na bohoslužbe cirkvi, ktorá podporuje Dimovu misiu, statočne premáhame únavu. Keď konečne opúšťame Kyjiv, Jurij nám ukazuje bunkre v lesíku na periférii. Vykopali ich v prvých dňoch vojny. Ruské tanky vtedy tiahli z

Bieloruska na Kyjiv. Nikdy sem nedorazili. Ukrajinci kolónu zastavili. Jej čelo uviazlo v Buči. „Mnohí Kyjivčania sa vtedy snažili uniknúť na vidiek,“ spomína Jurij. „Mali radšej zostať doma. Rusi ich nemilosrdne rozstrieľali.“

Prechádzame Bučou. Predstavoval som si ju ako dedinku, no je to pomerne veľké mesto, Doľahne na mňa temnota zla, čo sa tu i v okolitých mestách odohralo. Znásilnenia, vraždy žien i detí. Zastavujeme v Borodinke, na námestí pred bytovým domom, v ktorého troskách zahynulo mnoho ľudí. Dom je obnovený. Z trosiek betónových panelov postavili na námestí pamätník. Sú na nich portréty tých, čo zahynuli. V strede námestia je rozstrieľaná busta Tarasa Ševčenka. Jeho socha sa nachádza takmer v každej obci. Ševčenko je ukrajinský Štúr. Kodifikoval ukrajinský jazyk, ako básnik ho rozvíjal. Stal sa symbolom ukrajinskej kultúry a národnosti. Všetky jeho busty sú rozstrieľané. Taká je nenávisť, ktorú útočníci prechovávajú k ukrajinskému národu.

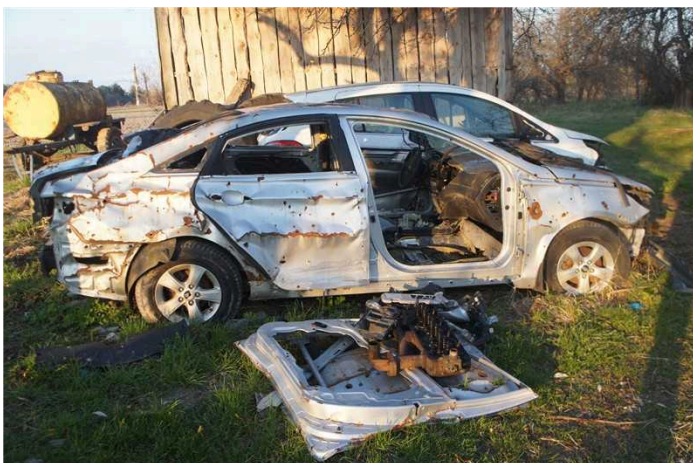
Jurij má na budúcnosť Ukrajiny vyhranený názor: „Musíme sa od Ruska celkom odstrihnúť, inak tu ani po vojne nebude pokoj.“ Problém vidí v jazyku. Ukrajínčina podľa neho musí prestať používať azbuku, aby sa celkom začlenila do európskeho priestoru. Hnevá sa na mužov, ktorí sa snažia vyhnúť brannej povinnosti. „Ani Zelenského som spočiatku nemusel,“ priznáva. „Nevolil som ho. Bol veľmi naivný, myslel si, že sa s Putinom dohodne.“ Dnes Zelenského uznáva: „Vojna ho celkom zmenila. Jeho rozhodnutie neodísť a postaviť sa na odpor bolo pre Ukrajinu kľúčové.“

“Cintorín vlajočiek” na Majdane.

Krajina posiatá krátermi po bombách.

Ničivé stopy vojny sú všadeprítomné.

Daniel pomáhal pri obnove domov v Pidhajne neďaleko Buče.

Dorazíme do Pidhajného. Ubytujeme sa v budove misijného centra na okraji dedinky. S napätím očakávame výsledky maďarských volieb. Orbán utrpí drvivú porážku, Magyar získava ústavnú väčšinu. Lukáš vyloví z ruksaku malú fľašku hruškovice . Pripíjame si na Orbánov pád. Pridá sa i Dima, hoci inak alkohol nepije.

Ráno nastupujeme do práce. Obliekam si novučičké montérky a baganče, ktoré som si pod dohľadom mojej ženy Jarky pred odchodom zakúpil. Môj nový dres má veľký úspech. Vyzerám ako reklamný spot na Baumax.

Dni plynú v rovnakom rytme. Od rána do neskorého večera pracujeme. Napriek počiatočným nezdarom sa snažíme byť čo najviac užitoční. Robím i veci, aké som ešte nerobil. Na rozheganom lešení zbíjačkou odbíjam kusy nadbytočného betónu. Prácu prerušujeme iba obedom a večerou. Zakaždým nám v malej kuchyni v niekoľkých chodoch pripravujú hostinu pravých ukrajinských jedál. Zahŕňajú nás vďačnou pohostinnosťou. Pracuje sa na troch miestach. Naša skupina zatepluje dom Denisovej rodiny. Denis má 33 rokov a pracuje ako automechanik. Má mladučkú manželku a maličké dieťa. Starý otec sa s dieťaťom v náručí prechádza po stavbe.

Keď ostatní pred večerou odídu do miestneho obchodu, naskytne sa mi nečakaná príležitosť. Denis si všimne, že fotím krajinu. „Pod“, navrhne mi. Usádza ma do starého vojenského gazíku a vyrážame do lesov. Pred dvoma týždňami bola pláň, po ktorej sa vezieme, zaliata vodou. Žije tu vysoká zver, diviaky, vlky i rysy. Zastaneme pri meandri čistej rieky. „Tu chodím loviť ryby,“ zveruje sa Denis. „A tam, je cesta, ktorou sem prišli,“ ukazuje prstom k horizontu. Nasadáme a vezie ma na tie miesta. „Tu bolo zakopaných dvadsať našich vojakov,“ ukazuje mi. „Zastavili nepriateľa, no všetci pri tom zahynuli. Im vďačíme za svoj život. Tam, za lesíkom, sme sa skrývali. Tuto sú krátery po raketách. Skôr než prišli, zhadzovali rakety. Tam bol dom, aj tam, aj tam... Už nie je.“

Doma mi Denis ukazuje miesta na dvore, kam padli bomby. Prichádza jeho mama s fotografiami kráterov. V tom čase boli všetci doma. Mali šťastie. Nikomu sa nič vážne nestalo. „Prečo to urobili?“ krúti hlavou tá dobrá žena. „Nič sme im neurobili. Chceli sme iba pokojne žiť. Nevolili sme Janukoviča. Chodili tu agitovať, naliehali na nás. Ako by sme mohli voliť človeka, ktorý zradil Ukrajinu? Chodila som na Majdan. Pomáhala som variť. Boli tam ľudia z celej Ukrajiny aj z Donbasu.“

Nepohodlie dobrovoľníkov je dočasné. Miestni mu čelia stále.

Ukrajinskí a slovenskí študenti mali mnoho spoločných tém.

Každý deň sme pri práci o čosi múdrejší a robíme to lepšie. Ako sa blíži koniec nášho pobytu, stupňujeme úsilie. Podarí sa nám urobiť pomerne veľa, no budú to musieť po nás dokončiť. Lúčime sa so všetkými ako so starými priateľmi a sľubujeme, že sa k nim znova vrátíme. Večer v Kyjive stihneme ešte záhradnú grilovačku so študentmi cirkevnej bilingválnej školy. Štyria študenti z nášho tímu sa s nimi už pri predchádzajúcich výjazdoch na Ukrajinu stretli. Je tu skupina dievčat. Rozprávajú veľmi dobrou angličtinou. S našimi chalanmi majú očividne blízke vzťahy.

Dima nás ubytuje vo svojom skromnom dome na okraji Kyjiva. Pri čaji a sladkostiach komentuje stretnutie so študentmi: „Tí mladí ľudia sú budúcnosť Ukrajiny. My starší sme si zvykli na porazenecký postoj – s tým nič nezmôžeme, to sa nedá. Teraz sa učíme novému postoj – dá sa to. To je postoj novej generácie: Čo môžeme urobiť, aby sme tu žili lepšie? Preto sme i našu školu nazvali Škola novej generácie.“

Na noc nás uložili v pivničnej izbe bez okien, plnej matracov. Tu sa v čase náletov zvykne ukryť celá rodina. Zvláštny pocit. Tma ako v hrobe, vydýchaný vzduch. Pokašliavam dráždený prachom, dlho nemôžem zaspáť. Myslím na ľudí, ktorí už štyri roky žijú vo vojne, čo skrsla v hlave kremľského imperátora.

V nedeľu sa lúčime s Kyjivom. Navštívime Majdan. Tu sa Ukrajinci dožadovali slobody. Tu do nich po prvýkrát strieľali žoldnieri Janukovičovej tajnej polície. Teraz je tu veľký cintorín z maličkých vlajočiek zapichnutých v zemi. Za každého vojaka vlajočka. Nepatrná stopa po mladom živote, čo vyhasol. Tu bije srdce Ukrajiny, v obetovaných životoch, čo čakajú na vzkriesenie nového života.

K vlaku nás vypevádza Dima so skupinou študentov. My odchádzame do bezpečia, oni zostávajú. S tvármi pritlačenými na sklo ich sledujeme ako bežia popri vlaku a mávajú nám, v dôvere, že sa k nim znova vrátíme.

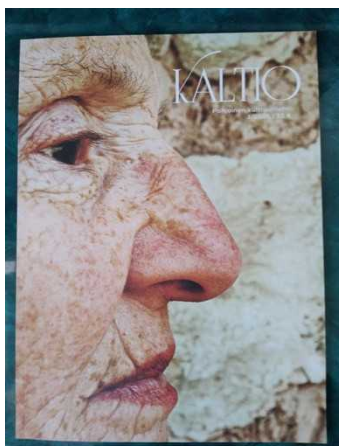
Daniel Pastirčák

Výber z podujatí a aktivít

Hranice prekladu, irónia a humor v inom jazykovom variante, váhanie a útoky na trpezlivosť – i o tomto i sa v diskusii projektu Trojica Air rozprávali prekladateľ Norbert György a autor Márius Kopcsay. Ich témou je najnovší Kopcsayov román *Dedo Lužko* a hľadanie jeho najlepšieho variantu v maďarčine. Dlhá plánovaná živá diskusia napokon pre zdravotné prekážky neprebehla a protagonisti sa 13. apríla stretli v online debate. Dostupná je na YouTube kanáli Slovenského literárneho centra.

Titulná strana časopisu Kaltio.

Igor Hochel (vpravo) a šéfredaktor Kaltia Paavo Heinonen.

Básne vo fínčine

Vo fínskom kultúrnom časopise Kaltio mi vyšlo osem básní, pričom redakcia sa ich rozhodla uverejniť v preklade Eera Suvilehta aj v slovenskom origináli. Nemôžem tajiť, že istú rolu tu zohral môj desaťročia trvajúci priateľský vzťah s prekladateľom. Sám takisto píše, predovšetkým aforizmy (svojho času som ich u nás niekoľko publikoval), ktoré vydal vo viacerých knižných súboroch, ale tvorí aj básne a poviedky. Spriatelili sme ešte v prvej polovici 80. rokov, keď som na univerzite v Sofii pôsobil ako lektor slovenského jazyka a E. Suvilehto tam bol lektorom fínčiny. Dodnes spolu komunikujeme po bulharsky. Ja som bulharčinu aj vyštudoval, on nielenže v Sofii žil asi sedem rokov, ale jeho prvá manželka bola Bulharka.

Prirodzene, o tom, že mi básničky vo Fínsku vyšli, ma prvý informoval Eero. Vzápätí sa mi mailom ozval Paavo Heinonen, šéfredaktor Kaltia, poslal mi oskenovaný titulný list časopisu, prvú stranu s mojimi básňami a správu, že 14. apríla bude v Trnave v kultúrnom centre Malý Berlín na vernisáži výstavy taiwanskej výtvarníčky Yu-Hsuan, ktorá žije vo Fínsku. A tak som sa do Trnavy vybral. Napriek mojej slabej angličtine sme si porozumeli – a dostal som dva výtlačky dizajnovy krásneho časopisu. Škoda len, že na otvorení výstavy bolo viac Fínov ako Slovákov. A prečo tam tých severanov bolo hádam pätnásť? Ide o zaujímavé podujatie, ktoré má názov E75 – umelecký autobus: rôzni fínski umelci momentálne putujú autobusom zo severného Fínska až kamsi k Stredozemnému moru a zastavujú sa na rôznych miestach, kde sa zúčastňujú na podujatiach. U nás to bola zatiaľ Trnava, no na spätočnej ceste sa na niekoľko dní zastavia v Trenčíne. Oulu, kde časopis Kaltio vychádza, je totiž v tomto roku – rovnako ako Trenčín – Európskym hlavným mestom kultúry, čo tieto mestá spája.

Igor Hochel

28. mája chystá Marta Hlušiková besedu v Trnave o svojej knihe *Leto s Marge*. Konať sa bude v rámci podujatia Dni detskej knihy. 10. júna ju zas čaká beseda o knihe *Sedem písmen v piesku* v Panta Rhei v bratislavskom Auparku.

V rámci projektu *Spoznávam, Listujem, Snívam, Porozumiem (v knižnici)* som sa 21. apríla v Kysuckej knižnici v Čadci stretla so žiakmi 4. ročníka zo ZŠ Rázusová (na snímke). Atmosféra bola veľmi príjemná a veselá, no na záver ma zaskočil smutný moment.

Bolo po besede, deti odchádzali, ale dve dievčinky ešte prišli ku mne a pýtali sa na všeličo, napríklad, akú hudbu mám rada, aké zvieratko by som chcela a podobné veci. A potom sa jedna z nich opýtala: „Čo je vaše najväčšie želanie?“ Bola to vážna otázka. Povedala som: „Najviac by som si želala, aby na celom svete bol mier a pokoj.“ V tom momente sa mi zazdalo, že dievčatku už-už vyhrknu slzy. „To je aj moje,“ povedalo. „A keby to bolo aj v mojej krajine...“ Vysvitlo, že je z Ukrajiny. Hovorilo veľmi pekne po slovensky, takže som to nezbadala. Na Slovensku je vraj tri roky. Bol to jeden z tých silných okamihov v živote, na ktoré sa nezabúda...

Katarína Mikolášová

Je to pomaly už desať rokov, ako v Brezne spisovateľka Eva Hančáková založila regionálny literárny CLUB POETICUM NÓVUM. Pridalo sa k nej mnoho ľudí, ktorí rovnako inklinovali k vyjadreniu vlastných pocitov, vyvierajúcich z hĺbky srdca. Členovia klubu vyzdvihujú odveké ľudské hodnoty a kritický pohľad na súčasné i minulé dianie v spoločnosti. Odovzdávajú ich ostatným na rôznych spoločenských podujatiach, poetických večeroch, krstoch kníh i akciách v školách. Členmi sú literáti, hudobníci, recitátori a milovníci poézie a písaného slova nielen z Brezna, ale i okolitých obcí: Podbrezovej, Valaskej, Bacúcha, Závadky nad Hronom, Heľpy a Telgártu. Klub významne prispieva k rozvoju literárneho a kultúrneho života v regióne, pričom všetky svoje aktivity zabezpečuje z vlastných prostriedkov.

Peter Zajac

Čítam pomaly knihu Petra Gettinga *Studne mútne* (Bratislava, Artis Omnis, 2026). Autor sa venuje problémom kolaborácie slovenskej literatúry s režimom počas druhej svetovej vojny systematicky a dlhodobo, a slovo kolaborácia vyznačuje tému jeho knihy dostatočne presne.

Kolaborácia v slovenskej kultúre je viacnásobne ťažká téma. Peter Getting nepíše dejiny slovenskej literatúry rokov 1939 - 1945, jeho kniha nie je čítaním textov slovenskej literatúry toho obdobia, a nie je ani pohľadom na literárny život tých čias, ale sociologickou a kultúrohistorickou sondou do spoločenskej a politickej kolaborácie tých čias.

Ťažkosť pri spracovaní témy kolaborácie slovenskej literatúry s režimom v rokoch 1939 - 1945 spočíva v tom, že sa dvakrát tabuizovala - po roku 1945 a z opačnej strany po roku 1989. Keď písala Mária Bátorová tesne pred rokom 1989 kandidátsku dizertačnú prácu o časopisoch v rokoch 1939 - 1945, venovala sa literatúre v niektorých literárnych a kultúrnych časopisoch, no vynechala texty o literatúre a kultúre v propagandistických médiách ako *Slovák* a *Gardista* s odôvodnením, že o nich nemôže písať, lebo sú hroznú. Tesne po roku 1989 potom napísala brožúrku o bielych miestach na mape slovenskej literatúry, no to už bolo o inom.

Peter Getting vecne aj interpretačne posunul tému podstatne ďalej. Na príklade slovenskej literatúry v rokoch 1939 - 1945 ukazuje jej tvár z pohľadu politiky a poetiky hrozného. Jednostranne, ale vecne. Reže do tela. Každá slobodná kultúra sa však potrebuje pozrieť na seba aj nemilosrdným pohľadom. U nás to trvalo osemdesiat rokov. Čakajú nás ešte knihy o všetkom hroznom v slovenskej literatúre a kultúre v rokoch 1945 - 1989 a 1990 - 2026.

Marta Hlušiková

Peter Getting: *Studne mútne* (Artis Omnis, 2026). 360 strán čítania, odkrývajúce čas, na ktorý mnohí literáti po vojne neboli hrdí: čas umeleckej kolaborácie s vojnovým režimom pod nemeckým krídlom počas Slovenskej republiky. Asi už nikdy nedokážem čitateľsky vnímať Ondrejovov čistý svet prírody tak, ako som ho vnímala ako dieťa. Jeho svet literárny sa až nepochopiteľne bije s jeho arizátorstvom. Kniha nám približuje aj Urbana, Hronského, Dilonga, Žarnova a ďalších. Ešte dobre, že Živý bič začal písať Urban ako mladučký autor ešte nepoznačený budúcnosťou...

Jón Kalmar Stefánsson: *Všeličo o sekvojovcoch a čase* (Artforum, 2025). Autor výstižne vnikol do rozmyšľania 10-ročného chlapca, ktorý priletí z Islandu do Nórska k starým rodičom a trávi tu prázdniny. Jeho spôsob vnímania reality je čarovný, svet detí so svojimi strachmi spracúva ako svet dôležitých vecí, čo veľmi oceňujem.

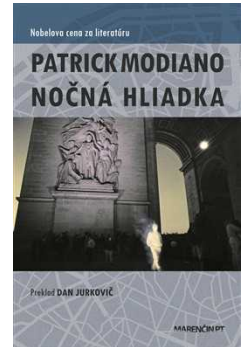
Ján Štrasser

Peter Getting: *Studne mútne. Umelecká kolaborácia v rokoch 1939 - 1945*. Túto knihu sme veľmi potrebovali. Pre minulosť, súčasnosť aj budúcnosť.

Jana Bodnárová

V poslednom čase ma najviac zaujal román *Nočná hliadka* od Patricka Modiana (Marenčin PT, 2026). Je to súčasť trilógie, nazývanej i „okupačná“: z Paríža v rokoch 1940 - 1944. Zaujal ma nielen pre rozkrývanie temnej kolaborácie (v knihe až s obskúrnym panoptikom) s nemeckými fašistami, ale i pre Modianov štýl písania – v tomto prípade miestami takmer surreálny, krehký i krutý.

Teším sa i na nové knihy našich mladých autoriek: Jany Wernerovej *Kolotočárka* Michaely Rosovej *Sprievodca K.* (obe Artforum, 2026) a Dominiky Moravčíkovej *Moment sily* (K.K. Bagala, 2026).

Katarína Mikolášová

Nedávno som prečítala *Volajte ma Mandy* od Alenky Sabuchovej a teraz čítam *Plachý dom* od Barbory Hríňovej (obe Artforum, 2025). Obidve knihy sú vynikajúce a myslím, že kniha *Volajte ma Mandy* tiež mala byť v desiatke Anasoft litera.

Jana Šimonová

Martin Šimečka: *Výnimočný čas. Ako v zlých časoch dobre žiť* (N Press, 2025)

Peter Repka

Práve sa učím čítať knihu *Živý plameň lásky* od Svätého Jána z Kríža, druhé doplnené vydanie z vydavateľstva Modrý Peter (2024). Nie je to ľahké, ale krásne.

Márius Kopcsay

Momentálne čítam veľmi archaickú vec – *Vánoční povídky* Charlesa Dickensa, český preklad z roku 1928. Spomínam to preto, že som teraz akosi Dickensovi prišiel na chuť, jeho anglickému humoru (*Scrooge šel nahoru a nestaral se přinejmenším o tmu. Je laciná a proto ji měl Scrooge rád.*) Sto rokov stará čeština dáva textu ešte zvláštnejšiu príchuť.

Mila Haugová

Ingeborg Bachmann: Odročený čas (Slovenský spisovateľ, 1986). Stále skvelý preklad z diela nemeckej poetky a prozaičky.

SLOVO – literárna súťaž pre „divných outsiderov“?

Keď sme vo vydavateľstve Orbis Pictus Istropolitana pripravovali prvý ročník literárnej súťaže SLOVO, mali sme pred očami introverta nezapadajúceho do kolektívu spolužiakov, uprednostňujúceho čas nad knihami, žijúceho vo svete vlastnej fantázie. S realitou okolo seba sa mal vyrovnávať práve písaním a mal byť dosť nesmelý na to, aby svoje texty niekomu dovolil čítať.

Po jedenástich rokoch existencie tejto literárnej súťaže nám je jasné, že pre nášho „introverta“ nie je realita, v ktorej žije, až takým problémom. Dokáže ju nielen vnímať veľmi komplexne, ale vie si od nej vytvoriť odstup potrebný na to, aby ju zanalyzoval, autorsky uchopil a svojou literárnou tvorbou zafinoval oblasti dôležité pre pozornosť čitateľa. Aj preto, že menej pozornému oku ľahko uniknú.

SLOVO sa stalo cestou, po ktorej prešlo už viac ako tisíc mladých autoriek a autorov. Niektorí z nich sa nám dnes prihovárajú na pulkoch kníhkupectiev vlastnými knihami či na stránkach novín. Cestou sa stalo nielen pre pisateľky a pisateľov, ale aj pre nás, organizátorov. Stretli sme na nej množstvo príbehov, ľudských osudov, niekoľko veľkých talentov, obdivuhodné silné inšpiratívne deti a tínedžerov. A čo je najdôležitejšie – stretli sme na nej niekoľko nenápadných pedagogičiek, ktoré pre Slovensko robia omnoho užitočnejšiu prácu ako väčšina politikov. (Použijúc politické klišé, povedala by som, že práve ony sú koreňmi Slovenska, ku ktorým by sme sa mali vrátiť.)

Ak sme pri prvom ročníku neodhadli úplne presne nášho nesmelého literárne tvoriaceho „outsidera“, v jednom sme sa určite nezmylili. V dôležitosti podpory detí v literárnej tvorbe. Zhmotňovanie ich vnútorného sveta, názorov, myšlienok, problémov či pocitov do textov je nesmierne dôležitou sondou – do prítomnosti i do budúcnosti. Rozvíja ich predstavivosť, kritické myslenie, schopnosť vyjadrovať vlastné pocity a názory. Písanie im i nám umožňuje lepšie porozumieť svetu aj samým sebe. Posilňuje sebadôveru, učí ich pracovať s jazykom tvorivým spôsobom, tvorí to, čomu sa hovorí zdravá spoločnosť. Ak sú deti vedené k rozvíjaniu talentu už od útleho veku, získavajú cenné zručnosti. Cenné nielen pre nich, ale pre nás všetkých.

Martina Karlíková, manažérka celoslovenskej literárnej súťaže SLOVO

Babie leto nášho života

To, čo v prírode koncom jesene zaniká, na jar sa znova obnoví k životu.

My ľudia si môžeme iba povzdychnúť, prečo sa to netýka aj človeka.

Keď u ľudí nastane jeseň života, nemôžeme očakávať premenu k lepšiemu.

Jediné, čo môžeme s istotou povedať, že čas bežal míľovými krokmi, nešetril nikoho, stopu zanechal u každého z nás.

Keď je človek mladý, nevníma rýchlosť času a na ľudí po sedemdesiatke pozerá ako na starých.

V mladosti skoro každý má svoje plány.

Chce byť pekný, zdravý, bohatý a šťastný.

Teraz sa tomu hovorí „byť in“.

Málokto si uvedomí, že byť šťastným, to neznamená na celý život.

Sú to len okamihy, ktoré nepredurčuje ani krása, ani múdrosť alebo bohatstvo.

Pamätám na slová nášho profesora z pedagogickej školy, ktorého sme sa všetky báli.

On bol už vzhľadom mohutný, silný chlap, ktorý keď zakričal na prízemí našej školy, bolo ho počuť aj na druhom poschodí.

Keď prichádzal do triedy, už vo dverách mohutným hlasom hovoril „česť práci, súdružky učiteľky, riaditeľky, inšpektorky“.

„Zapamätajte si, že keď sa zle vydáte, žiaden titul vám nepomôže a budete nešťastné.“

My, ktorí už teraz patríme do jesene života, musíme o svoje šťastie znovu zabojsovať.

Naše šťastie je návšteva detí a vnúčat, keď vám nebudú hovoriť „nemám čas“.

Šťastie je pre nás stretnúť človeka, s ktorým sa viete priateľsky porozprávať o radoostiach aj problémoch všedného života.

Anastázia Kováčová

Milé členky a členovia, inšpirovaná pani Kováčovou nám všetkým zo srdca prajem v živote ľudí, s ktorými sa cítime jarne nielen na jar. A pokojne aj rozjarene. Za celú redakciu ďakujem za vaše príspevky. Iveta Grznárová.

Spravodaj, 2. ročník, 3/2026

Internetový mesačník Asociácie spisovateľov Slovenska

Vydáva Asociácia spisovateľov Slovenska

Májkova 3, 811 07 Bratislava

IČO 55 091 407

DIČ 2122 093842

Šéfredaktorka:

Iveta Grznárová

Redakčná rada:

Peter Juščák

Ján Gavura

Igor Hochel

Elektronická pošta:

iveta.grznarova@asociaciaspisovatelov.sk

Webová stránka:

asociaciaspisovatelov.sk/category/spravodaj/